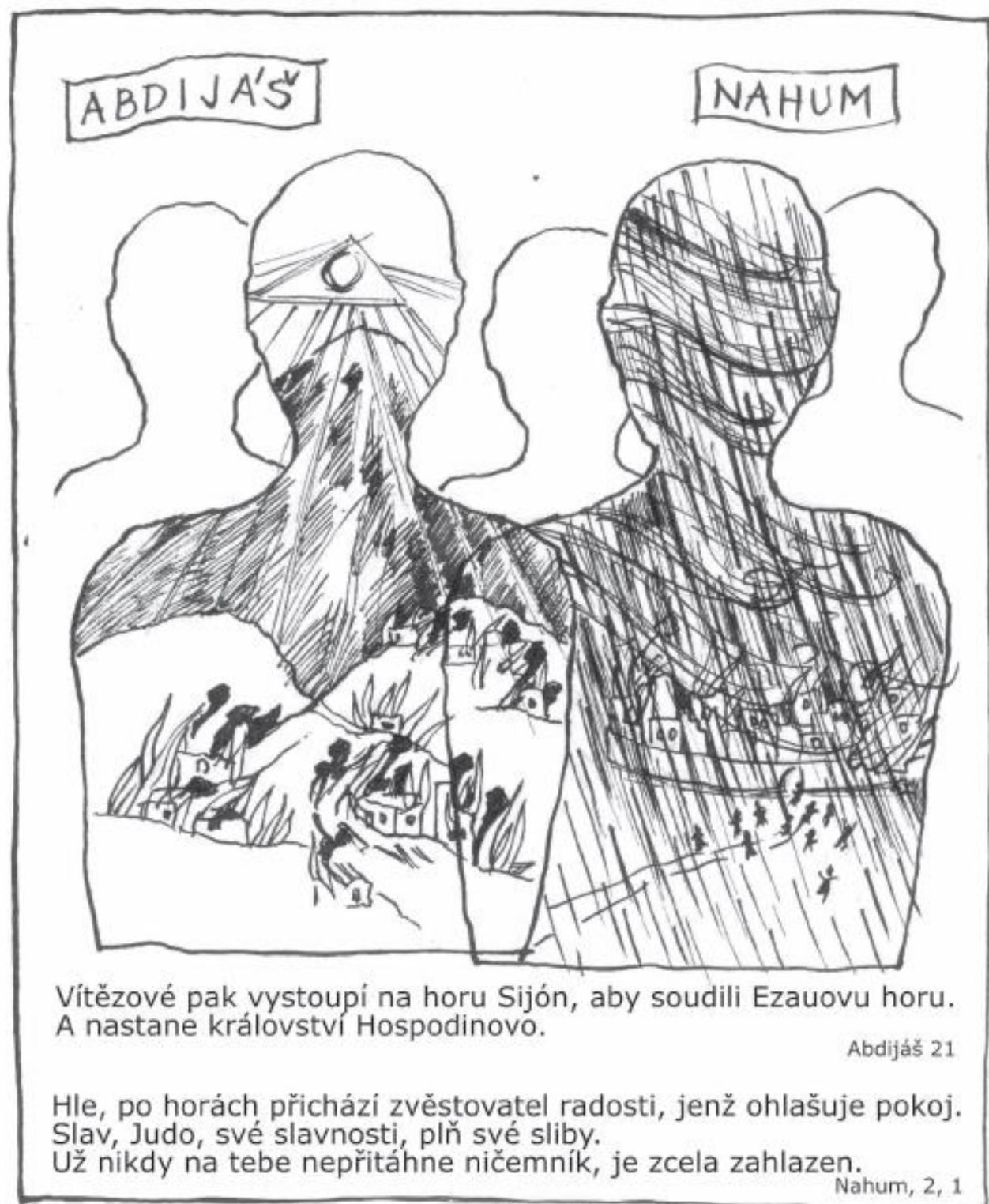

SETKÁVÁNÍ

Brněnský evangelický měsíčník

2021 / 4

ÚVODNÍK

O jaru a naději

Jak prožíváte letošní jaro? Já mám s přibývajícími roky jaro stále raději. Těším se na něj už od Vánoc. Mám zimu rád taky, ale prodlužující se dny a hřející slunce mi dělají lépe a lépe. První sněženky, bledule, později podléšky a koniklece mi každým rokem přinášejí jen obtížně sdělitelný pocit radosti. A nejsou to jen jarní květiny, ale i zpěv ptáků v zahradách kolem domu. Především ten zpěv, který se ozývá brzy ráno ještě před svítáním, je neklamným znakem, že už je to tady! Zima odchází! A s jarem začíná kolem nás nový život.

Letos nás ale cosi tísní dál. Ano. Už druhým jarem jsme víc než zimou deptaní neviditelným koronavirem a nemocí, kterou způsobuje. Máme strach o své blízké i o sebe. Hrozíme se zpráv z přeplněných nemocnic, které se k nám dostávají každodenně sdělovacími prostředky. Tíží nás opatření, která nám znemožňují obvyklý život. Omezují nás v pravidelném docházení do sboru, v možnosti navštěvovat příbuzné i známé. Nedá se jít do kina, divadla či na koncert. Omezuje se cestování. Konečně, i to chození s respirátory je strašná otrava. Zvláště, když má člověk ještě brýle, které se mu věčně zamlžují.

Nechci tato opatření nijak zlehčovat. Každý z nás se určitě dovede omezit, pokud cítí, že to je na určitou chvíli a je to potřeba. Chci se ale s vámi podělit o to, co mně pomáhá se s tím vyrovnat. Tím mým životabudičem je naděje, kterou v sobě nosím. Naděje, která je mi je oporou snad celý život. I nyní mám naději, že slunce a teplo svým působením sníží šíření viru mezi lidmi. A přidám-li k tomu pozitivní účinky očkování a zavádění nových léků proti koronaviru, mám naději, že se do příští zimy naučíme s tímto celosvětově protivným problémem žít, aniž bychom se museli tak hodně omezovat. Tato moje naděje je posilovaná tím, co jsem si o šíření koronaviru kdesi přečetl, i tím, co vidím na přírodě kolem sebe. Že se také dokáže z každé zimy, z každé kalamity, z každé psoty otřepat a znovu se probudit k životu.

Tato naděje ale v první řadě souvisí s vírou. Víra nám přece dává naději, že po všech protivenstvích nás čeká dobrý konec. Bylo by laciné teď tvrdit, že právě víra nás zbaví pandemie. Ale dává nám naději, že toto není konec. Pro mne jsou víra a naděje dvě strany jedné mince. Víra a naděje patří k sobě. Velikonoční událost vzkříšení nás zbavuje strachu a malomyslnosti. A kde není strach, tam se daří naději. Pán Bůh je přece s námi, i když letošní Velikonoce neoslavíme ve společenství sboru. Tak se těšme z jara i ze všech maličkostí, které s sebou přináší. Nejsme na to sami!

Vladimír Zikmund

KALENDÁRIUM

Peter Payne řečený Engliš (1380/1385 – 10. duben 1456)

V roce 1415 přišel do Prahy Mistr oxfordské univerzity Peter Payne, podle své vlasti přezdívaný Engliš. V Anglii mu jako přívrženci náboženského reformátora Jana Viklefa hrozila smrt. A navíc toužil poznat učení Mistra Jana. Bohužel, Husa už nezastihl, ten odcestoval do Kostnice.

Payne v Praze přesto zůstal. Byl velice vzdělaný a měl nevšedně bystrého ducha. Na Karlově univerzitě spolu s Jakoubkem ze Stříbra zápasili o kalich, byl mluvčím táboritů, se Zikmundovými teology vedl vášnivou disputaci, v níž hájil přijímání pod obojí. Marně. Neústupný Zikmund přísahal, že „všechny obyvatele království, oblubující si přijímání svátosti oltářní pod obojí způsobou, vyhubí ohněm a mečem, i kdyby měl celé České království zcela zničit a v plameny obrátit“.

Když se v roce 1430 pražské Nové Město připojilo k sirotkům, stal se Petr Engliš správcem kláštera Na Slovanech. Tady si připravoval řeč, když byl v roce 1433 vyslán na basilejský koncil hájit jeden ze čtyř pražských artikulů. Církevní preláti si pak stěžovali, že „ten anglický husita je jako had slizký, čím oužeji sevřen a sklíčen se již zdál, tím hbitěji zas se vymykal“.

Po bitvě u Lipan našel útočiště v Žatci. V roce 1438 byl Zikmundovými pochopy úskočně přepaden a zajat. Měl však štěstí. Města táborského svazu ho vykoupila. Zaplatila za něj obrovskou částku, jen aby nebyl prodán do Říma nebo do Anglie na jistou smrt.

Poslední léta dožil v pražském klášteře na Slovanech, pod ochranou arcibiskupa Rokycany. Těšil se z přátelství bratra Řehoře, zakladatele Jednoty bratrské. A nikdy nepřestal věřit ve vítězství kalicha.

z knihy Kalendárium Miroslavy Burešové, Praha 2011, vybral Jiří Gruber

BYLO

Setkání kurátorů a místokurátorů

V sobotu 20. února se konalo tradiční setkání laických představitelů sborů brněnského seniorátu. Setkali jsme se pomocí videokonference podobně jako lednový konvent. Setkání se tentokrát zúčastnili zástupci všech sborů v počtu 38. V několika málo sborech se sešli dva až tři lidé na faře, protože nemají domácí připojení. Po biblickém a modlitebním zahájení bratra Reného Pikny (podobenství o hořčičném zrně) nás postupně pozdravili zástupci všech sborů a aktualizovali své výhledy na podobu života svého

sboru v nejbližších pěti letech. Minulý rok seniorátní výbor rozeslal materiál Sedm modelů, v kterých se staršovstev dotázal, jak jsou připraveni na přechod k samofinancování, kdy již nebude možné počítat s dotacemi od státu. Z 22 sborů našeho seniorátu jich 16 počítá pro nejbližší období s plným kazatelským úvazkem, 5 sborů již má společného kazatele se sousedním sborem na částečný úvazek a 1 sbor se na tuto situaci připravuje. Z těchto šesti sborů 3 sbory vidí svou budoucnost jako kazatelské stanice sousedního sboru.

V druhé části setkání nás člen seniorátního výboru bratr Petr Zajíc seznámil s přípravou rozvojového plánu sboru, který by mělo každé staršovstvo během svého volebního období vypracovat.

Ve třetí části setkání nás každý sbor seznámil s aktuálním životem svého společenství v pandemické době. Pokusil jsem se podle poznámek zaznamenat o každém sboru pár zajímavostí, a protože se sbory hlásily v opačném abecedním pořadí, začneme tento přehled ve Veselí.

Až dosud se **Veselští** scházivali v zimě na faře, nyní mají kvůli větší kapacitě bohoslužby v kostele, kde však bývají sotva 3 stupně nad nulou. Jak se oteplí, chystají opravu hřbitovní zdi. Jejich neobývaná fara je nyní připravena na ubytování až třiceti výletníků. **Vanovičtí** jsou na tom s teplotou v kostele podobně, ale velká část setkání během týdne probíhá on-line (mládež, konfirmandi, střední generace). V prosinci provedli opravu hřebene střechy kostela. **Svitavští** evangelíci si pro tento čas pronajali neužívaný katolický kostel s dostatečnou kapacitou a všechna obvyklá setkání běží on-line. **Silůvečtí** hledají od září nového kazatele, setkávají se na síti, ale chybí jim možnost společných setkání. Podařilo se jim však tradiční vánoční hru, na které se podílí celá vesnice, natočit jako film, který najdeme na jejich webových stránkách. Plánují ve sboru otevřít moštárnu, aby si tam mohli vylisovat ovocnou šťávu, ale také se setkávat s lidmi z okolí. V **rovečínském** kostele mají bohoslužby každou neděli a jsou vděční za topení v lavicích. O Vánocích se ještě v hojném počtu sešli na vánoční besídce. Kazatelka a kurátorka roznášejí tištěná nedělní kázání a povídají si s členy sboru alespoň přes branku v plotě. Zato v **prosetínském** kostele nebývá nyní pouze chladno, ale doslova mráz. Staršovstvo se nyní schází on-line společně se staršovstvem v Olešnici, protože sbory se již několik let dělí o jednu kazatelku a úzce spolupracují. Bolestné bývá konání pohřbu, při nich je omezená účast pouze na nejužší rodinu. **Olešínským** se podařilo zorganizovat jednodenní sborový výlet. Život **nosislavského** sboru byl přenesen takřka v plném rozsahu na různé on-line kanály a starší lidé dostávají pravidelně sborové listy a rozmnožená kázání. Mládež se schází v přírodě a sbor chystá důkladnou opravu fary před příchodem nové farářské rodiny. **Nikolčičtí a Hustopečtí** jednají již vážně o tom, že by se v příštím roce mohli stát kazatelskými stanicemi nosislavského sboru. **Moravská Třebová** se o svého kazatele dělí s Českou Třebovou, ale nyní ho mají skoro celého pro sebe, protože v České Třebové se v současné době nescházejí. V **Mirolavi** předtáčeji bohoslužby na youtube a staršovstvo, mládež a střední generace se scházejí on-line. V klubu seniorů si posílají podpůrné SMS zprávy a presbyteři rozvážejí církevní tisk do domácností. Radost mají z toho, že přes mnohá omezení jim vzrostla obětavost členů sboru. V **Kloboukách** se od ledna bohoslužby nekonají a začnou až v postu. Část členů staršovstva onemocněla covidem. Jejich kazatelka vypomáhá na covidovém oddělení nemocnice v Kyjově. Sborové společenství nahrazuje sborový list Kloboucké zvony, kde členové najdou všechny potřebné informace. V **Heršpicích** ani ve **Slavkově** se nyní bohoslužby nekonají, kázání se roznáší a rozesílá poštou. Podobně jako Silůvečtí jednají i Heršpicí o obsazení sboru novým/ou kazatelem/kou. V **Dambořicích** a

Násedlovicích se po celou dobu pandemie bohoslužby konají, staršovstvo se neschází, protože část presbyterů nemá vhodné připojení, kazatelka však rozesílá sborové dopisy. V **Břeclavi** se konají bohoslužby každou neděli s on-line přenosem a stejným způsobem probíhají biblické hodiny a staršovstvo.

V **Brně-Židenicích** mají nyní v neděli dopoledne dvoje bohoslužby, k nimž je třeba se předem hlásit, aby nepřekročili povolenou kapacitu 20 lidí v kostele. Kazatelka nadto rozesílá materiál k domácí pobožnosti, program pro nedělní školu, a chystají postní setkání PRÁM v úterý večer. V současné době probíhá na dálku opakovaná volba kazatelky sboru. V **Brně-Husovicích** se kvůli nízké kapacitě modlitebny bohoslužby nyní nekonají, ale elektronicky rozesílají jejich zvukovou nahrávku a senioři dostávají vytištěná kázání poštou. V **Blahoslavově domě a v Tišnově** probíhají bohoslužby každou neděli, je třeba se k nim však předem hlásit. Pastorační probíhá převážně telefonicky. Staršovstvo jedná o obsazení druhého kazatelského místa, které se uvolní v září tohoto roku. Ve sboru **Brno I** konají bohoslužby v obou kostelech a v kazatelské stanici v Rychmanově. Z Červeného kostela je již mnoho let zvukový přenos, na který se nyní připojuje v průměru sedmdesát účastníků. Ostatní setkání probíhají on-line (kurz Beta, biblická hodina a nedělní rozhovory u kávy). Mládež se virtuálně schází každou středu a na neděli připravuje audiovizuální pásmo pro rodiny s dětmi jako náhradu za nedělní školu. Pastorační pracovnice nyní ve zvýšení míře navštěvují a telefonují se členy sboru. Připravuje se volba druhé farářky sboru. V **Boskovicích** se konají dvoje nedělní bohoslužby a nahrávku rozesílají e-mailem spolu se sborovým časopisem. On-line se koná staršovstvo, konfirmandi i mládež. V loňském roce sice klesly chrámové sbírky, ale výrazně se navýšil salár. Chystají se na opravy sborového sálu.

Na závěr setkání dostali účastníci informace o přípravě nového cyklu vzdělávání laiků a doporučení, aby jarní výroční shromáždění nahradili otevřenou schůzí staršovstva, na které schválí výroční zprávu, hospodaření minulého roku a rozpočet pro letošní rok.

I když jsme letos museli oželeť oblíbenou pizzu z nedaleké restaurace, rozešli (odpojili) jsme se tak jako vždy po modlitbě. Byla to tentokrát modlitba bratra Jiřího Schneidera, která zazněla na nedávném setkání synodní rady se zástupci seniorátů.

*Pane Bože, děkujeme ti, že jsi nás zachoval do dnešního dne
a děkujeme i za lidský důmysl, který nám umožňuje se potkat i na dálku.
Víme, že své bratry a sestry můžeme potkat na úzké cestě kdekoli,
ale chybí nám společenství, dobré a utěšené.
Víme, že u tebe je pramen žití,
ale chybí nám kruh kolem Tvého stolu, chleba a víno.
Víme, že ty jsi síla a písnička,
ale chybí nám společný zpěv.
Víme, že jsi Pánem života a smrti,
ale stejně se bojíme.*

Dej nám poznat, co je podstatné, čeho se máme přidržet a co můžeme a máme opustit,

dej nám poznat, na co nemáme zapomínat, dej nám otevřené oči a ochotné ruce. Amen

Jiří Gruber

Začíná to v kolébce

(některé myšlenky, které zazněly na on-line seniorátní konferenci 13. 3. 2021)

To, co prožijeme jako malé děti, nás ovlivní na celý život. To ukazuje naše vlastní zkušenost. A říká nám to už více než sto let psychologie. V posledních desetiletích přináší nové poznatky k tomuto tématu, také o vlivu dětské zkušenosti na víru v dospělosti. Ostatně berou to v úvahu i vykladači bible. Mirek Heryán už v 70. letech v kázání o Mojžíšovi upozornil na to, že prvních zhruba pět let byl Mojžíš vychováván svojí izraelskou matkou, kterou faraónova dcera najala jako kojnou. Potom už jej vychovávali Egypťané. Mirek tehdy řekl: „Ale těch prvních pět let bylo směrodatnějších než všechny další roky, víra v Hospodina v něm byla zaseta“. Heryán už tehdy znal Matějčka a Langmeiera s jejich poznatky o psychické deprivaci.

Jak moc souhlasíte s těmito výroky? *Raději neukazuji druhým lidem, jak se opravdu cítím. Jakmile se někdo začne se mnou sbližovat, přistihnu se, jak se odtahuji pryč. Je pro mě obtížné dovolit si být závislý/á na blízké osobě...* Kdo se pod takové výroky může „podepsat“, má zřejmě tendenci

vyhýbat se vztahům. Ta většinou souvisí s tím, jak se k nám, když jsme byli malí, chovala maminka, případně další pečující lidé.

Jak moc souhlasíte s těmito výroky? *Dělá mi starosti, že bych mohl/a být odmítnut/a nebo opuštěn/a. Trápí mě, že druhým na mně nezáleží tolik, jako mně na nich. Potřebuji hodně ujišťování, že mým blízkým na mně opravdu záleží...* Kdo se pod takové výroky může „podepsat“, má zřejmě tendenci prožívat **úzkost ve vztazích**. Tedy chce vstupovat do vztahů, ale bojí se, že bude odmítnut, znevážen. I tato tendence většinou souvisí se zkušenostmi v raném dětství.

Kdo nad těmi šesti výroky kroutí hlavou „*Ne, tak to nemám, možná někdy, trochu, ale v zásadě ne*“, má pravděpodobně z dětství vytvořenou **bezpečnou citovou vazbu** (attachment; tento koncept vytvořil anglický psycholog John Bowlby). Jaké je chování matky (a další pečující osoby) k svému dítěti, u kterého se vytvořila bezpečná citová vazba? Ona byla vnímavá pro pocity a potřeby dítěte. Jednala hlavně podle nich, ne podle svých nálad, přání. 1. Reagovala vždy, když to šlo. 2. Reagovala adekvátně: když dítě bylo večer neklidné a nemohlo usnout, pochovala je (v rytmu cca 80 zhoupnutí za minutu, aniž by to počítala, to prostě cítí, že to nejvíc uklidňuje), mluvila na ně nebo zpívala, hladila. Ale nekrmila je, nepřebalovala, neotočila na břicho – poznala, co dítě potřebuje. 3. Tu péči doprovázela něžnostmi. - Situaci, kdy se toto nedělo, mohli účastníci presbyterní konference vidět na úryvku z filmu „V:nejlepším zájmu dítěte“. Naopak srovnání se situací, kdy se to děje, na videu „Still face situation“.

Zvláštní význam ve formování bezpečné citové vazby má konejšení dítěte, když je v úzkosti. Pokaždé, když se odehraje proces: dítě: „bojím se, pláču“, maminka: „jsem tady, chráním tě, objímám“, dítě: „už je dobře“... se v mozku posílí určité nervové dráhy, a příště už ten proces proběhne o maličko snadněji a rychleji. Ty dráhy pak zůstanou na celý život. Člověk, jak vyrůstá, dokáže přijímat upokojení i od jiných lidí, i sám od sebe, i od Boha. Pořád po těch stejných nervových drahách.

Psychologie náboženství tuto souvislost zkoumala. Ukázalo se, že lidé, kteří Bohu důvěřují, spoléhají na jeho milost, si většinou z dětství odnesli bezpečnou citovou vazbu. Naopak ti, kdo v něj nedokáží věřit, nebo věří, ale Boha se bojí, že je přísný, cítí se být Bohem hlídání a trestání. Ti si z dětství většinou odnesli nejistou citovou vazbu. Tedy s těmi formulacemi ze začátku článku by většinou souhlasili.

Udělalí jsme během on-line presbyterní konference miniaturní „výzkum“. Účastníci mohli gestem, které ukazuje na imaginární veliký teploměr, ukázat, jak, podle nich, to má průměrný evangelík: nakolik jde do vztahů s druhými lidmi a cítí se v nich bezpečně? Výsledek byl zhruba 70 % ve prospěch vztahů s lidmi. Pak účastníci stejným způsobem vyjádřili, jak, podle nich, průměrný evangelík vnímá Boha v dimenzi: přísný – milující.

Tam byl výsledek zhruba 60 % ve prospěch milujícího. Překvapivě: Boží přísnosti či trestu se obáváme o něco víc než přísnosti a odmítnutí lidí. Nepochybně pak presbyterkám a presbyterům vrtalo hlavou, čím to je. A možná bude i čtenářkám a čtenářům Setkávání.

Prameny:

kniha: Karl Frielingsdorf, Falešné představy o Bohu, Karmelitánské nakladatelství 2010

internet: „Still face situation“ (krátké video prof. Tronicka)

Linda Jablonská: V nejlepším zájmu dítěte (dokumentární film)

„The Strange Situation“ (mnoho verzí krátkého videa, kde podle procedury Mary Ainsworthové je diagnostikována u dětí citová vazba)

Ivan Ryšavý

DVANÁCT PROROKŮ

Abdijáš, Nahum

Abdijáš, nejkratší ze sbírky malých proroků, a spis nesoucí jméno Nahum mají společný rys – zaujatou obhajobu společenství Hospodinova lidu Izraele před protivníky dotírajícími zvnějšku. Jsou ti protivníci vnějšně velmi odlišní, ale projevují se v důsledku velmi podobně – zpochybňují Boží rozhodnutí učinit z Izraele společenství, uprostřed něhož Hospodin uskutečňuje svůj záměr spásy pro všechny národy. Domnívám se, že porozumět prorocké zprávě znamená mít na mysli respekt starověkých autorů vůči tomuto Božímu záměru.

Zaujetí Abdijáše a Nahuma pro Izrael je nápadně jednoznačné, úplné, bezvýhradné. Nás, čtenáře ve 21. století, může takový přístup znejistit, znepokojit. Je to správné? Copak ten Izrael kdysi neměl jedinou, sebemenší chybu, že se prorocké hlasy obracely jenom proti jeho nepřátelům? Je možné, aby takové nekritické zaujetí mělo místo ve sbírce svědectví Hospodinova lidu? Nezpochybňuje takovým postojem věrohodnost celého svědectví o tom, že Boží vůle je náročná – a to nejen vůči jakýmsi cizím lidem, ale neméně i vůči těm, kdo jsou jeho vlastní?

Jsem si jist, že když se někdo takto ptá, je to oprávněné. Nepatří se tazatele okřikovat poukazováním na to, že o bibli se nepochybuje. Čteme-li svědectví Božího slova, nepatří se zůstat u litery, ale věnovat se i vlastnímu naslouchání, vnímání, rozvažování. K čemu se měli dát vést lidé kdysi, když to slyšeli? K čemu se máme dát vést my dnes?

Naslouchání lidí kdysi a naslouchání nás, lidí ve 21. století, spolu souvisí a v mnohém se podobá. Podstatný rozdíl je ovšem zřejmý. První posluchači

Abdiášše i Nahuma kdysi měli možnost na místě a rovnou vyslovit pochybnosti a námitky, žádat upřesnění a ptát se na to, co jim připadlo buď nepatřičné, nebo nedopovězené. V roce 2021 to nedokážeme.

O jednu nesnáz přitom zavadí dnešní posluchač nečekaně snadno a rychle. Prorocká řeč, kdysi velmi aktuální, dovedně používala nástroj pro aktuální sdělení: dobovou narážku. Stačilo říci slovo, nebo krátké slovní spojení, a řečník i posluchači měli na mysli rozsáhlé souvislosti věcí, o nichž byla řeč, dovedli si je barvitě představit a nepotřebovali žádné dovysvětlování. Nárazka je vynikající nástroj, ale má v sobě zabudován těžký nedostatek. Rychle zastará. Nejpozději pro příští generaci už je bez složitého objasňování dokonale nesrozumitelná. Což možná postihlo už i sám proces dlouhodobého ústního předávání dávno pronesené prorocké řeči a jejího pozdního zápisu.

Oproti někdejším prvním posluchačům máme však dnes i výhodu, a to velikou, nenahraditelnou. Při vzpomínání na dávné události ozřejmované slovy Božích svědků vynikne, že Hospodin, Bůh Izraele, se skutečně prokázal jako Bůh vysvobozující, věrný, spolehlivý, pravdivý. Byl takový a takový zůstává. Bylo tomu tak mezi lidmi a národy kdysi – a je tomu tak v lidském světě, v našem čase a prostoru, daleko za hranicemi všeho poznaného a očekávaného.

Mějme před sebou jako příklad dvě krátké ukázky.

Abd 17.21

*Avšak na hoře Sijónu budou ti, kdož byli zachráněni,
a bude svatá,
a Jákobův dům bude patřit těm, kdo se v něm usadili.*

*Vítězové pak vystoupí na horu Sijón,
aby soudili Ezauovu horu.
A nastane království Hospodinovo.*

Hora Sijón kdysi představovala prorokovým současníkům místo, které vybral Hospodin, aby tam dal najevo svou přítomnost lidem. Byla však i místem, na něž se nečekaně soustředila nenávist nepřátel Hospodinova lidu. Byla o to horší, že nešlo o kdovíjaké úplně neznámé a lhostejné cizince. Jako protivník Izraele vystoupil Edóm, potomci Jákobova bratra Ezaua, obyvatelé krajiny na izraelském pomezí. Mohli a měli být blízcí, avšak zákeřně vpadli do izraelské země, bezohledně ničili a rabovali.

Věrolomní, krutí, pyšní na to, jak se jim daří Jákobovy děti pokořovat a hubit. Nebylo proti nim obrany, nebylo zastání.

Ale prorok si byl jist, že Hospodin je zastánce. Prohlásil horu Sijón za místo, na němž se projeví, že Izrael se ubrání a zvítězí – to proto, že jej obhájí Hospodin. On také dá vynést soud nad sebejistými ničiteli.

Vykladači připojují poznámku k poslednímu verši spisu. Ač poslední, stojí za pozornost: Království, které nastane, až bude všem zřetelné Boží vítězství, bude podle Abdijášových slov „království Hospodinovo“. To ovšem znamená: nebude to panování Izraelců nad jinými lidmi a národy. Hospodin sám zůstane svrchovaný, on rozhodne, jeho pravomoc se rozšíří mnohým k záchraně.

Na 1,2.3a.12.13

Hospodin je Bůh žárlivý a mstitel.

Mstitel je Hospodin, vládce rozhořčený.

*Pomstou stíhá Hospodin své protivníky,
hněvem pronásleduje nepřátele.*

*Hospodin je shovívavý a velkorysý,
ale viníka bez trestu neponechá.*

Toto praví Hospodin:

*Ať si žijí sebezpočasněji, ať je jich sebevíc,
budou skoseni; ničemník zajde.*

Pokořoval jsem tě, Sijóne, už tě nebudu pokořovat.

*Jeho jařmo nyní přerazím
a spadne z tebe.*

Zpřetrhám tvá pouta.

Nahumovo proroctví zobrazilo (snad pozdější) děj, v němž se izraelská země dostala do zorného pole jiných nepřátel. Jsou označeni jménem Aššúr (Assýrie), tedy říše, jejímž středem bylo pradávné Ninive. Mohutný, rozsáhlý útvar, hospodářsky a vojensky nesrovnatelně silnější, než byla města a království v širokém okolí. Moc Ninive ustavičně vzrůstala, jeho vládci už se nemuseli ohlížet na nikoho a na nic. Podrobili, koho chtěli, rozhodovali o životě a smrti bezpočtu lidí, pokládali všechny podrobené za bezcenné otroky, lidský odpad.

Prorok však oznámil Hospodinovo rozhodnutí pokořit Ninive právě tehdy, když bude na vrcholu svého sebevědomí. Bezmezným spolehnutím na to, jak jsou mocní, zavedou nepřátelé Božího lidu sami sebe do bezvýchodnosti.

Nečekaně narazí na Boží hněv a trest. Hospodin vyproští Izrael ze zotročení, neboť se rozhodl zastat se ho uprostřed slabosti a ukončit jeho bezmoc a pokoření. Ve střetnutí nepatrného Izraele s Aššúrem, bohorovně vystupující velmocí, to nebude Izrael, kdo podlehne – naopak Hospodin jej zachrání a pozvedne.

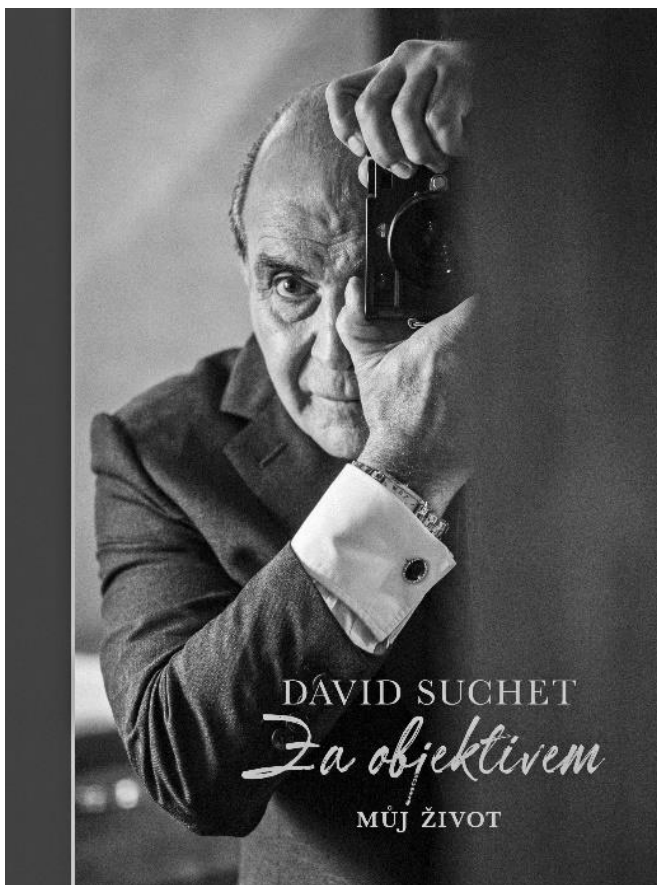
Příběh Božího lidu představili Abdijáš a Nahum jako svědectví o Hospodinově svrchovanosti, jež překračuje hranice měst, zemí a národů – a zůstane spolehlivá v tom, jak vzdoruje zlu, přemáhá je, činí mu konec, a uskutečňuje pro lidi svobodu a pokoj.

Jaroslav Vitek

PRÁVĚ JSEM DOČETLA

Za objektivem Davida Sucheta

Hereckých memoárů jsou stohy, avšak vzpomínky Davida Sucheta jsou výjimečné, tak jako je jejich autor výjimečnou osobností. Lidé si většinou vybaví Sucheta jako svérázného belgického detektiva Hercula Poirota, protože v této roli ho viděly miliony lidí na celém světě, ale David Suchet je už padesát let stálíci na britských divadelních prknech i ve filmech. Jak píše v úvodu knihy, není to taková autobiografie, v níž se začíná narozením a pokračuje se chronologicky dalším životem. „Jistě, chci vám povědět o své rodině, minulosti a přítomnosti, o svém vzdělání, kariéře a zájmech, ale také chci, abyste viděli svět mýma očima. Můj dědeček, známý fotoreportér James Jarché, mi řekl, že nejlepší objektiv je ten, který nám dal Bůh: naše oko.“

Kdyby nebyl z Davida Sucheta herec, byl by z něj po vzoru milovaného dědečka Jimmyho dost možná fotograf. Celou autobiografii prokládá svými snímky. Knihu vnímá jako možnost „vidět svět jeho objektivem“. Svět stojící na pevných základech i hodnotách, důvěře, vychování a slušnosti, kterou

mu vštěpoval nejen přísný otec, ale i prarodiče a výchova na prestižních anglických školách.

Na svého dědečka vzpomíná s láskou: „Doufám, že jsem zdědil i jeho pohled na život a jeho schopnost mluvit s lidmi ze všech vrstev společnosti. Byl schopný povídat si s královnou matkou, s politiky a premiéry, s dramatiky i známými herci, a stejně tak s někým, kdo žebře na ulici: sedl by si vedle něj a zeptal se ho, jak se mu vede a jestli mu může nějak pomoci. To mě v životě velice ovlivnilo, i pokud jde o přístup ke slávě, které jsem se těšil jako herec.“

David Suchet se narodil v zámožné rodině váženého londýnského lékaře, gynekologa a porodníka, který působil v nemocnici St. Mary, kde se narodila většina královských dětí; později si otevřel také soukromou ordinaci. Autor vzpomíná, že ho doma viděli málokdy, byl přísný a otažitý. S rozhodnutím svého prostředního syna věnovat se herectví nesouhlasil. Profesi nerozuměl a za slušnou ji začal považovat, až když se Suchet přidal v roce 1973 ke Královské shakespearovské společnosti. „Když jsem začal natáčet Poirota a stal se známým, začal se o mě mnohem víc zajímat. Byli jsme si bližší, ale nikdy ne úplně. Náš vztah nebyl nikdy takový jako s maminkou nebo s dědečkem a babičkou. Víím, v hloubi duše, že na nás všechny tři byl velmi pyšný. Měl naše fotografie na stěnách svých ordinací a před pacienty nás vychvaloval. Ale nikdy nám to neřekl do očí.“ Davidova milovaná maminka chtěla být v mládí také herečka a Davida v jeho rozhodnutí stát se hercem naopak podporovala.

V osmi letech poslal otec Davida a jeho staršího bratra na internátní školu v Kentu; čekala je tam typicky viktoriánská výchova s povinným koupáním v ledovém moři, výprasky rákoskou a spánkem v nevytopených místnostech. David vzpomíná, jak si jednou schoval do boty tyčinku Mars, kterou mu přivezla maminka, a když ji ředitel našel, dal mu šest ran rákoskou. Oba bratři školu nenáviděli; strávili tam pět let a autor na to vzpomíná jako na jednu z nejnešťastnějších dob v životě.

Další škola, na kterou naopak dodnes vzpomíná s láskou, pro něj znamenala první kroky na jeviště v Shakespearovu Macbethovi. V 18 letech byl potom přijat na Londýnskou akademii hudby a dramatického umění. Vzpomíná, jak na absolventském představení jeho maminka seděla úplně vpředu, na začátku druhého jednání zhasla světla a „první slova jsem měl pronést mimo jeviště: 'Matko? Matko?' A moje maminka, úplně instinktivně a naprosto neúmyslně, odpověděla: 'Ano, miláčku?' Celé publikum řvalo smíchy a museli jsme začít druhé jednání ještě jednou.“

„Další věc, kterou maminka vždycky dělala, když jsem už byl profesionálním hercem, během mé první dramatické pauzy hlasitě zakašlala, aby mi dala na vědomí, že tam je. Byl jsem rozpolcený mezi radostí a podrážděním.“

David Suchet napsal také knihu „Poirot a já“, a tak se ve své autobiografii věnuje této roli, která mu změnila život, jen v jedné kapitole. Když dostal v roce 1987 nabídku na tuto roli – původně to mělo být deset krátkých příběhů (nakonec natáčení trvalo 25 let), rozmýšlel se a požádal o radu svého staršího bratra. ‘Hercule Poirot?’ řekl. ‘Skutečně to chceš dělat, Davide?’ ‘No, nevím,’ odpověděl jsem. ‘Chceš mou radu?’ pokračoval. ‘Drž se od toho co nejdál.’ Z toho samozřejmě vyplývá - nikdy nedejte na starší sourozence! Neuvěřitelný úspěch Poirota mi změnil život k nepoznání.”

V souvislosti s filmováním jedné epizody v Hastingsu se mu stala příhoda, kterou v knize zmiňuje. „Jednoho dne jsme měli přestávku ve filmování, tak jsem se šel projít. Byl jsem v kostýmu. Stál jsem na ulici, když jsem uviděl malou starou paní, jak tlačila nákupní vozík do kopce. Když se přiblížila, zastavila se a řekla, ‘Dobrý den, pane Poirote!’ Pak pokračovala: ‘Co tu děláte? Nestala se tady vražda, že ne?’ Odpověděl jsem, ‘Ne, paní. Tady v Hastingsu nedošlo k žádné vraždě.’ ‘Co tady teda děláte?’ ptala se. ‘Jsem tady na dovolené, odpověděl jsem.’ Nakonec na odchodu dodala: ‘Děkuju vám, že jste si vybral na dovolenou Hastings.’”

„Nikdy nezapomenu, jak mi bylo poslední den natáčení, když jsem věděl, že je to konec Poirota pro mě. Na některých záběrech mé poslední epizody můžete vidět smutek v Poirotových očích, vlastně v mých očích. Stále je mi po něm smutno. Poirot byl můj nejlepší přítel, moje alter ego. Byl součástí mého života a mnoha způsoby jej ovlivnil.”

Jedna z kapitol Suchetovy knihy je nazvána „O víře“. Jak autor uvádí, velkou část svého života byl přesvědčený agnostik, i když nikdy úplný ateista. Stejně tak nikdy nepopíral to, co nelze vidět. Vždycky si myslel, že je něco ‘někde tam’ a byl ochotný to akceptovat. K obratu v jeho životě došlo v roce 1968, v jeho čtyřiceti letech. Byl v Americe, v hotelovém pokoji, a myslel na svého dědečka Jimmyho, který byl vždycky jeho duchovním rádcem. To ho přivedlo na myšlenky o posmrtném životě a vzkříšení. Druhý den si šel koupit Nový zákon, ale nevěděl, jak začít. Ze školy mu toho v hlavě moc nezůstalo. Věděl, že člověk jménem Pavel rozšířil křesťanství ve starověkém světě a že jeho dopisy jsou zachovány v Novém zákoně. Rozhodl se začít Pavlovým listem Římanům.

„Moc jsem tomu nerozuměl, ale narazil jsem na oddíl o životě, jehož jsem chtěl být součástí: jak se mají lidé chovat k ostatním, jak by měl člověk jednat a myslet, a jak se dívat na svět. Náhle jsem našel něco, co ke mně opravdu promluvalo, něco, co jsem dlouho hledal. Do té doby jsem chtěl mít kariéru a rodinu, ale neměl jsem k čemu se vztahovat. Křesťanství mi to nabídlo. Křesťanský pohled na svět je láska. ... Náhle to bylo světlo, které mě vedlo. Soustředil jsem se na apoštola Pavla, co říkal o Ježíši, jak se setkal se vzkříšeným Ježíšem na cestě do Damašku, a jak zažil dramatické obrácení. ... Na rozdíl od Pavla jsem nezažil okamžité obrácení. Potřeboval jsem se dozvědět víc. Dokonce jsem začal studovat teologii, hodně jsem

četl.... Trvalo mi dvacet let, než jsem se přihlásil úplně ke své křesťanské víře. ... Zápasil jsem zejména s vírou ve vzkříšení. Křesťanství nespočívá pouze na ukřižování Ježíše, ale také na jeho vzkříšení. Pro mne bez vzkříšení není víra. ... Pro mě víra vždycky spočívá v tom, co Ježíš řekl o zákonu a přikázáních shrnutých do přikázání lásky: Milovat Boha a jeden druhého. To je, co jsem objevil, proč jsem konvertoval, a proč mám křesťanskou víru.

Křesťanství je mou vírou více než třicet čtyři roky a je to síla, jež mě vede životem. Nejdůležitější pohled na svět je pro mě ten skrze mou víru, proto jsem mu v knize musel věnovat prostor."

David Suchet svou knihu věnoval manželce Sheile, s níž se seznámil v roce 1972 v divadle. „Znal jsem Sheilu čtyři roky před tím, než jsme se vzali, je to tedy 47 let, co jsme spolu. Nechci být romantický, ale vděčím za svou kariéru jí; ona se vzdala své kariéry, velmi úspěšné kariéry, aby se mohla starat o děti, zatímco já jsem šel dopředu. Rozhodla se tak nezištně a podporovala mě v každém mém rozhodnutí. Nevím, zda se mnou vždycky souhlasila, ale vždycky řekla ano ke všemu, co jsem chtěl udělat. Vedla mě, radila mi, byla mou důvěrníci. Dostalo se mi velkého požehnání prostřednictvím ženy, která mi byla dána. Řekla ano, když jsem ji požádal o ruku. Bůh jí žehnej."

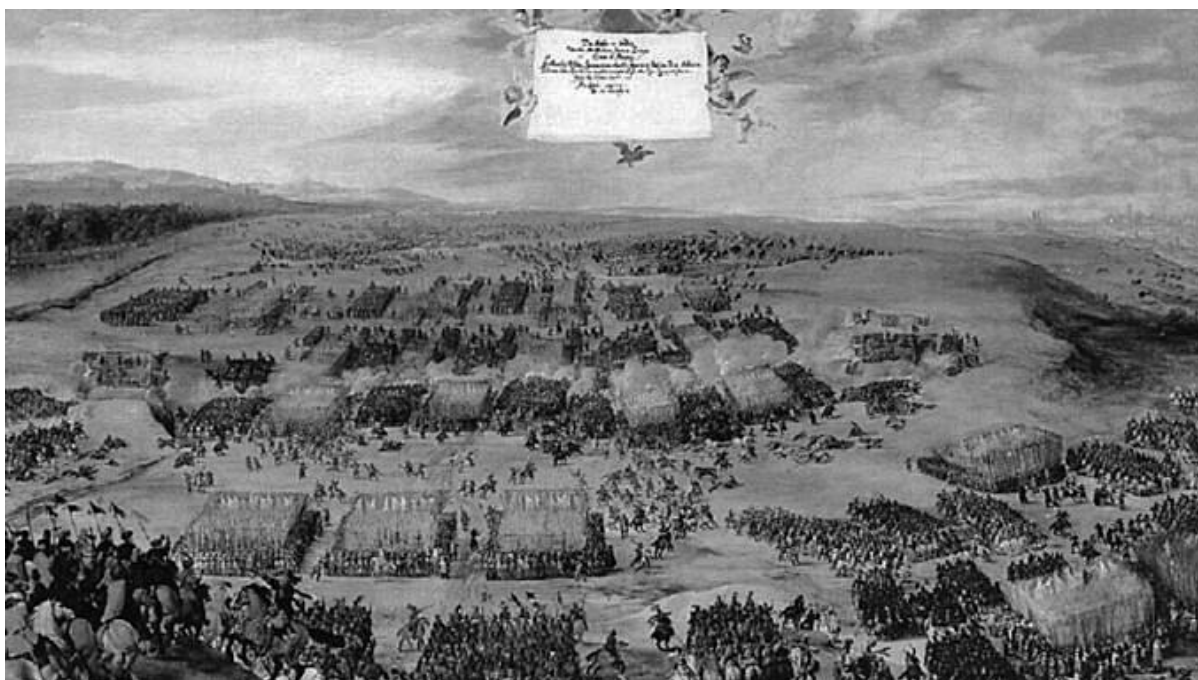
Vydalo nakladatelství MOBA v roce 2020

Hana Dvořáková

VÝROČÍ

V prvním čísle tohoto ročníku jsme otiskli pozoruhodný text ekonoma Libora Duška z právnické fakulty UK o závažnosti následků bitvy na Bílé hoře (8. listopadu 1620). Důležitost otázek s tím spojených vedla k tomu, že od č. 2 jsme připojili na pokračování výklad o tomto tématu od evangelického teologa Jiřího Tenglera. Jsme vděční, že nám laskavě poskytl text své přednášky v písemné podobě.

redakce

Bílá hora – čtyři sta let poté. Část 3 – dokončení.

Rok 1619 je jedním z nejzajímavějších roků naší historie. Nejenom kvůli vzpouře proti králi, ale i pokusem o nové státoprávní uspořádání. V Praze se sešel generální sněm českých zemí a vytvořil ústavu. Vznikla konfederace zvaná Koruna česká, jejíž předlohou byly Spojené nizozemské provincie, jež se coby protestantské země vymezily vůči španělským Habsburkům. Jednotlivé země konfederace získaly víceméně rovnoprávné postavení. Svoboda vyznání v rozsahu majestátu byla vztažena na všechny země. Katolíci mohli v zemi nadále žít a ve státních úřadech mohli pracovat, pouze pokud slíbili loajalitu. Některé nejvyšší státní úřady byly vyhrazeny protestantům. Jezuité jakožto nástroj rekatolizace byli zakázáni. Členství v konfederaci zůstávalo otevřené dalším případným zájemcům. Chvíli o něm přemýšleli Rakušané. Stavovské sebevědomí se projevilo ve vymezení pozice panovníka. Král byl volen, ovšem jeho potomkům nebylo

garantováno následnictví. Jeho funkce se tak spíše podobala doživotnímu prezidentství.

Králem byl zvolen Fridrich Falcký, známý pod neslavným přízviskem Zimní král. Pocházel z Německa, ale nebyl luterán. Patřil k menšinovému evangelickému proudu reformovaných, zvaných též helvíti či kalvíni. Volba to byla především taktická. Češi si od Fridricha slibovali zprostředkování podpory od ostatních evropských protestantů, včetně anglického a skotského krále Jakuba, Fridrichova tchána. Tato očekávání se ovšem nenaplnila. Fridrich byl se situací ve střední Evropě obeznámen jen málo. Pozdvižení vyvolala už samotná příprava korunovace, kdy nechal ze svatovítské katedrály necitlivě odstranit veškerou výzdobu, poněvadž se přičila jeho přísné kalvínské zbožnosti. Pro Čechy, dlouhodobě uvyklé náboženské pestrosti a různorodosti v zemi, byl takový zákrok příliš konfrontační. Jejich srdce si nezískal.

Zapuzený král Ferdinand II. se svého nároku na trůn nemínil vzdát. Zemí se přesouvala vojska a docházelo k různým potyčkám a bitvám, jež jsou považovány za počátek vleklého celoevropského konfliktu – třicetileté války. Proti sobě stály tábor katolický a protestantský, katolická liga a protestantská unie, přičemž podle politické výhodnosti šlo příslušnost změnit bez ohledu na vyznání. Obě válčící strany si pro svou potřebu najímaly vojáky. Stavovská vojska trpěla nedostatkem financí i organizace. Situace se pro ně nevyvíjela dobře. K rozhodující bitvě došlo 8. listopadu 1620 u Prahy na Bílé hoře. Habsburské vojsko mělo určitou početní převahu, stavovská armáda měla zase výhodnější postavení na kopci. Třebaže se bitvy účastnilo přes 40 000 vojáků, bylo o výsledku rozhodnuto během pouhých dvou hodin.

Důsledky bělohorské porážky byly pro stavovské povstání zdrcující. Král Fridrich Falcký spěšně opustil království, takže ve výsledku zde kraloval opravdu jenom jednu zimu. Ferdinand II. začal upevňovat svou moc. Půl roku po bitvě ztrestal předáky povstání – 27 českých pánů bylo popraveno na Staroměstském náměstí. Nutno dodat, že jejich mateřštinou nebyla jen čeština, výslechy osmi z nich byly vedeny v jim bližší němčině. Všichni také nebyli protestanti – Diviš Černín z Chudenic byl katolík a před smrtí jej šel do vězení vyzpovídat jezuita. V poražené zemi se naplno rozjela rekatolizace. Nekatoličtí šlechticové odcházeli do ciziny, jejich statky byly konfiskovány a přidělovány přistěhovalé šlechtě, zemi v rámci třicetileté války pustošila tažení různých vojsk.

Co se stalo s náboženskou svobodou a vymoženostmi stavovského státu? Císař Ferdinand vydal novou ústavu nazvanou Obnovené zřízení zemské v roce 1627 pro Čechy, o rok později pro Moravu. Jediným povoleným křesťanským vyznáním bylo katolické. Obyvatelstvo se muselo přizpůsobit: Kdo neodešel – a poddaný lid nemohl opustit jen tak panství – kdo neodešel do ciziny, ten se musel stát alespoň navenek katolíkem. Proměna

neproběhla všude naráz. Zejména na venkově na farách dožívali novokališníční kněží a teprve až po jejich skonu se plně najelo na katolický styl. Rekatalizace probíhala i atraktivními metodami, které měly obyvatele přesvědčit a přimět je k upřímné katolické víře. Někde se to podařilo, někde přežívaly ostrůvky tajných evangelíků. Vymoženosti Rudolfova majestátu byly ty tam. Ferdinand majestát roztrhal. Svoboda vyznání podle zásady „koho život, toho víra“, byla pohřbena. Opět zavládlo staré „cuius regio, eius religio“ neboli „koho vláda, toho víra“. Podle tohoto pravidla byl v roce 1648 uzavřen Vestfálský mír, kterým byla zakončena třicetiletá válka. Země se striktně rozdělily na protestantské či katolické.

Málo známou ukázkou aplikace principu „koho vláda, toho víra“ najdeme v nejzápadnějších Čechách na Ašsku. Místní šlechtický rok Zedwitzů připomněl králi, že se Ašsko nenachází pod jeho přímou správou, nýbrž že je lénem – územím, které kdysi dávní králové svěřili Zedwitzům do přímého užívání. Oni jsou evangelíci, jejich je vláda, víra obyvatelstva tedy bude evangelická. Na zapadlé výspě Čech tak vznikl evangelický ostrůvek, který byl vůči katolíkům stejně odmítavý, jako byl katolický zbytek země odmítavý vůči evangelíkům. Památkou na tuto dobu jsou tamní lutersky zdobené evangelické barokní kostely. Věc u nás jinde nevídaná – evangelické baroko!

Podobně jako svoboda vyznání byly zadupány i politické výdobytky. Odstraněna byla dávná výsada českých stavů volit krále, která vedla ke vzpouře. Význam zemských sněmů byl radikálně osekán. Stavové přišli o svůj vliv na chod země. Usnesení nyní dělal král a královské úřednictvo. Stavovská monarchie se změnila v monarchii absolutistickou. Ten slibný

náběh k možnosti, že by o zemi rozhodovalo širší občanské fórum a panovník byl jen vykonavatelem, ten náběh byl zmařen. Habsburkové začali konečně uskutečňovat svůj vysněný centralizovaný stát. Pro výkon moci byl prakticky jeden ústřední jazyk – němčina. Už v 16. století lze u českých katolíků zaznamenat postesknutí, že čeština je zbytečně vytlačována z veřejného a úředního styku a že to nemá s bojem proti protestantskému bludařství co dělat.

Bělohorská bitva zmařila naděje na náboženskou svobodu a na podíl občanstva na moci. Z našeho pohledu lidských práv a občanských svobod to byl krok zpátky. Bylo zadušeno, co se začalo rodit jako moderní stát, který se vyvine do demokratického zřízení. Uhnulo se z cesty k pluralitní společnosti a k respektu vůči odlišnosti druhého. Kde se při tak násilném zásahu do svědomí a důstojnosti člověka nacházela křesťanská láska, ponechám vašemu posouzení.

Na závěr hrst otázek, postřehů a úvah v šesti bodech.

1. Kudy by se byl ubíral vývoj, kdyby byli čeští stavové na Bílé hoře zvítězili? Někdo namítne, že se v dějinách nemají klást hypotetické otázky: co by kdyby? Já se domnívám, že je dobré se takto tázat, neboť se mohou ukázat vlivy, jež působily a které ve výsledku byly potlačeny. Jeden možný scénář je nizozemský – konsolidace stavovského státu do republikánské podoby. Druhý možný scénář je polský. V Polsku stavovský princip vlády zmohutněl tak, že se nespočetní šlechtici v sejmu nebyli schopni domluvit. Každý měl právo veta, podpora návrhů byla draze kupována. Země byla paralyzována tak, že nebyla schopna uhájit svou existenci: Polsko bylo při trojím dělení likvidačně rozděleno mezi Prusko, Rakousko a Rusko. Možná, že ani konfederace Koruny české nebyla zralá na rozsáhlé sdílení vládní moci a stavovský režim by ji byl přivedl k rozkladu. Možná, že absolutistická forma vlády byla v danou chvíli nejschůdnější.

2. Habsburkové chtěli po Bílé hoře naprosto vyhladit evangelický živel ze země. Neúspěšně. V roce 1781 vydal Josef II. toleranční patent, kterým umožnil zbylým hloučkům tajných evangelíků obnovu vlastní církve. Jak ale mohli být evangelíci loajálními občany, když je vládnoucí dynastie v minulosti tak důsledně potírala? Pozoruhodnou odpověď nabízí Jan Karafiát, výrazný kazatel a spisovatel, autor Broučků. Karafiát vydával časopis Reformované listy a v roce 1898 se slušelo otisknout něco přejného u příležitosti 50. výročí vlády císaře Františka Josefa. Karafiát rozvažuje: Za Habsburků nám bylo těžko, ale pak se Marie Terezie vdala za Františka Lotrinského, vznikla dynastie Habsbursko-Lotrinská a díky této dynastii a jejímu prvnímu vladaři Josefovi II. náboženský útlak polevil. Náš stávající vladař a oslavenec je příslušníkem této dynastie. Není nepřitelem protestantů – jen se podívejte do Uher, kde rovněž vládne a kde reformovaní evangelíci hrají obrovskou roli. Že my nejsme tak silní, je naší neschopností, nikoli nepřízní panovníkovou.

3. Když se po roce 1918 skoncovalo s Rakouskem, mluvilo se o 300 letech poroby. Proč zrovna tahle číslovka? Počítalo se od Bílé hory – to je 300 let. Na prvních 100 let habsburské vlády před Bílou horou se hledělo shovívavě. A na opačném konci se vyloženě křivdilo posledním desetiletím Rakouska-Uherska (zejména Rakouska), kdy se společenské poměry značně uvolnily. Od roku 1861 byla náboženská svoboda velmi rozsáhlá. Při správě země se na komunální úrovni plně uplatňovaly demokratické principy. Volba do Říšské rady od roku 1907 probíhala moderně podle tajného, rovného a všeobecného hlasovacího práva. Sami Habsburkové tedy napravili mnohé z trpkých pobělohorských důsledků. V porovnání s komunistickou totalitou byla pozdní vláda Františka Josefa vysloveně radostným a liberálním režimem. Byli to ideologicky zapšklí komunisté, kteří ve 20. století po svém obnovili zastaralou zásadu „Cuius regio, eius religio“ – „Koho vláda, toho víra“.

4. První čs. republika se chtěla zbavit habsburského dědictví. Nepodařilo se jí to úplně. I ona pokračovala v pobělohorském důrazu na centralizaci. Jednotlivým zemím nebyla přiznána hlubší samospráva v rámci Československa, historická země Slezsko byla dokonce zrušena a připojena k Moravě. Ostatně ani po vzniku České republiky se v 90. letech pánům z centra nechtělo zřizovat vyšší samosprávné celky, ačkoli byly zakotveny v ústavě. Od roku 1918 šlo také ruku v ruce s centralizací i počestňování, germanizaci vystřídala bohemizace v zájmu efektivity státní správy. Státním jazykem byl prohlášen jazyk československý. (Mimochodem – Habsburkům se germanizace zdejšího území nepovedla, zato my jsme počestnění provedli úspěšně.)

5. V neděli dne 3. listopadu 1918 se na Bílé hoře konal tábor lidu. První připomínka bělohorské bitvy v novém Československu. Republice byl sotva jeden týden. Všechno ještě vřelo a s nadšením se svolávalo: Bílá hora odčiněna! Průvod účastníků si to cestou zpátky namířil na Staroměstské náměstí a pokácel Mariánský sloup. V očích davu to byl symbol bělohorské potupy a ta přeci musela být odčiněna. V roce 2020 byl sloup obnoven, což bylo doprovázeno vášnivými spory o svobodě a dominanci toho kterého náboženství. Mně osobně sloup nevadí. Vidím v něm svědka třicetileté války a smutný pomník křesťanské nesnášenlivosti. Pomník připomíná náboženský útlak, onu nemravnou zásadu „Cuius regio, eius religio“. Koho vláda, toho víra. Na toto pravidlo přistoupili jak katolíci, tak protestanti. Jedni semleli druhé a jinde druzí semleli jedny. Místo tolerance touha nařizovat druhému, čemu má věřit, v takové atmosféře sloup po třicetileté válce vznikl. Třebaže jeho dnešní stavitelé měli jiné záměry, pořád je to pomník naší ekumenické hanby a nedostatku křesťanské lásky.

6. Dne 8. listopadu 1620 na Bílé hoře zkrachoval středoevropský pokus o toleranci a o podíl obyvatel na správě své země. O tři dny později, 11. listopadu, přistála u břehů severní Ameriky loď Mayflower. Na její

palubě se nacházela skupina náboženských exulantů. Tito přísní kalvinisté odešli před pronásledováním z Anglie za svobodou vyznání. V nové osadě sepsali smlouvu, že život své obce budou před Bohem organizovat společně a společně budou vytvářet zákony a potřebné úřady. Obyvatelé vzali svůj úděl do svých rukou. Co se v českých zemích nepovedlo, na opačné straně světa právě začalo. Otcové poutníci, od nichž později vzešla známá tradice díkuvzdání, otcové poutníci tehdy ve své svobodě víry přispěli ke vzniku americké demokracie.

Ten zápas o lidskou důstojnost, o toleranci, o spravedlivou vládu a smíření jen tak neskončí.

Dobrý Bože, díky za ty, kdo v dějinách vedli zápas o zodpovědnou svobodu. Prosíme, posilni všechny, kdo tento zápas na různých místech vedou dnes dál. Uč nás snášenlivosti a vděčnosti za lidskou rozmanitost. Ved' nás ke smíření, aby staré křivdy mezi katolíky a protestanty nebo mezi Čechy a Němci nezatěžovaly naše současné soužití. Daruj nám svého Ducha, abychom podle Kristova evangelia všechno měřili láskou. Amen.

Jiří Tengler

Z EKUMENICKÉ POUTI 2020

Schallerův kříž

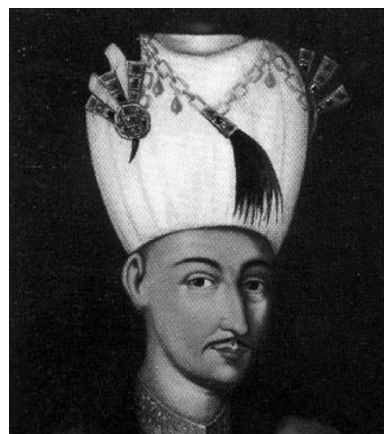
Na okraji Diváckého lesa v místě, kde se sbíhá hranice nikolčického, diváckého a kurdějovského katastru, se nachází zajímavý kříž z roku 1663, který připomíná jedno z nejstrašnějších období v dějinách zdejšího kraje.

Po nájezdech císařských i švédských vojsk během třicetileté války, jimž padlo za oběť velké množství lidí, přišel v r. 1645 mor, kterému podlehl ještě více lidí, a poté roku 1663 vyhlásil rakouskému císaři Leopoldovi I. válku osmanský sultán Mehmed IV.

Oba panovníci byli v té době velmi mladí a ambiciózní, vojenský střet obou říší byl pro ně klíčovou prestižní záležitostí. Mladický sultán v koalici s tatarským chánem na Krymu i s vazalskými státy na Balkáně podnikl v září 1663 odstrašující útok na Moravu, což byla vlastně předehra rozhodujícího střetu, který se odehrál o 20 let později před branami Vídně.

Tradičně bývá tento turecký útok označován jako „tatarský vpád“, protože vojenské aktivity na moravském území byly v sultánově vojsku svěřeny právě tatarským spojencům. Přípravy na útok byly dlouho předem zjevné a obrana země byla svěřena Raduitovi de Souches (1608-1682), který se během třicetileté války proslavil tím paradoxem, že jako francouzský protestant a bývalý švédský důstojník v habsburských službách uhájil r. 1645 luterské Brno proti švédským luteránům mířícím na Vídeň. De Souches, v té době už katolík a rakouský polní maršálek, však nezopakoval svůj vojenský úspěch, protože země byla v zoufalém ekonomickém i sociálním stavu a bývalá protestantská většina cítila po prohrané válce, konfiskacích a katolizaci jen málo solidarity s panovníkem.

Osmanská koaliční vojska vstoupila na Moravu 3. září 1663 a během září a října vydrancovala východní část země. Dramatická líčení této invaze jsou zaznamenána také ve Velké huterské kronice. Huterští anabaptisté žili už 40 let v Horních Uhrách a tam je invaze pochopitelně zastihla ještě dříve než Moravany. Ze záznamů je však zřejmé, že lokality jejich bývalé moravské vlasti byly pro ně stále podstatné – kronikář cítí potřebu je zmiňovat: „A tak se nepřítel dostal k Lanžhotu a odtud dorazili dokonce až k Hustopečím. Plenili a

plundrovali, kam jenom vpadli, a jak se nepřítel objevil na tolika silnicích a cestách, naháněl takový strach a děs a hrůzu..." Uherskou válku s Mehmedem IV. se císaři Leopoldovi podařilo ukončit až roku 1664, ovšem velmi nevýhodným způsobem – pod habsburskou kontrolou zůstal jen úzký pás západních Uher. To povzbudilo Turky k rozhodujícímu útoku na Vídeň, který se odehrál roku 1683.

K invazi z roku 1663 se vztahuje kříž velmi archaického vzezření s familiérním lidovým označením *U Josífka*. Robustní kamenný kříž (výška 136 cm, šířka 64 cm, hloubka 18 cm) má podobu téměř identickou s křížem u Přísnotic jižně od Židlochovic. Oba kříže nesou na čelní straně německý a na odvrácené straně český nápis, dnes už jen z malé části čitelný. Divácký kříž připomíná smrt hustopečského měšťana **Hanse Konrada Schallera** (v místním dialektu *Schollera*). Přísnotický kříž se týká smrti Christopa Krause z Grotky, vladyky na svobodném dvoře v Dolních Dunajovicích. Oba muži byli zřejmě císařskými vojenskými posly, jejichž úkolem zřejmě bylo doručit do Brna zprávu o útoku osmanských koaličních vojsk na Moravu, a oba byli zabiti osmanskou výzvědnou službou dřív, než mohli zprávu doručit, a dostalo se jim uznání v podobě státního pohřbu v minoritském klášteře u sv. Janů v Brně.

Tvar kříže se zachovaným příčným břevnem umístěným velmi nízko a s množstvím chybějícího textu v úvodní části, kde na zachované části

kamene nezbyvá žádné místo, svědčí o tom, že kříž měl původně ještě menší příčné břevno horní, rovněž popsané.

Rekonstruovatelné znění nápisu:

(Roku) 1663 při tatarském (vpádu do moravské země) na tomto místě čestně (skonal) Johann Konrad Scholler, císařský služebník a měšťan hustopečský, jehož mrtvé tělo bylo uloženo v Brně do krypty u svatého Jana, duše byla, jak doufáme, vzata do nebe. Amen.

Křestní a oddací matrika v Hustopečích skutečně uvádí pro polovinu 17. století rodinu Schollerových, konkrétně Matthiase Schollera, který byl r. 1628 křestním kmotrem a r. 1631 se sám ženil, takže mohl být otcem Hanse Konrada, jehož jméno se objevuje na kříži. Schollerové jsou doloženi v hustopečských matrikách až do poloviny 19. století.

Pro srovnání uvádíme také **české znění nápisu na přísnotickém kříži:**

IHS / ao 1663 / dne 5. září Turci a Tataři / (vpadli) mocí v moravs. mar/krabství a na tomto místě stáli / urozeného pana Christofa / Krausa z Grotky a na svobodné/m dvoře v Dolních Dunajovicích, / stáří 20 let. Tohožto žalostivá / paní manželka k věčný / památce sem toto po/staviti dala. Tělo / jeho jest v Brně / u sv. Jana pochováno, / duše pak raduje se / v věčné radosti a (slávě).

Přísnotický kříž tedy zmiňuje manželku jako stavebníka pomníku, nicméně fakt, že Hans Konrad Schaller z Hustopečí má kříž zcela shodný, svědčí o tom, že iniciativa musela vzejít z úrovně vyšší, než byla vlastní

rodina obětí. Pokud jde o průběh invaze, stojí za zmínku, že její ničivost byla způsobena hlavně ochotou slovenských a moravských starousedlíků spolupracovat s nepřítelem. Není proto jisté, zda za smrtí Konrada Schallera, Christopha Krause (a jistě mnoha dalších takových poslů) je nutno vidět všudypřítomnost tatarských špiónů, nebo prostě místních, kteří z nějakého důvodu spolupracovali s tureckou stranou. Uvádí se totiž, že v čele tatarských oddílů stál jistý Ondráš Michalec – jemu bylo konkrétně v případě Hustopečí podřízeno podle dobových odhadů asi 500 tatarských útočníků, kteří zabili 64 hustopečských měšťanů, 200 obhájců a dalších osob a dalších 300 osob odvedli do otroctví. Odhaduje se, že při této turecké operaci bylo celkem uneseno a prodáno do osmanského otroctví přibližně 12 tisíc Moravanů. Neobvyklá fyzická krutost útočníků, kterou kroniky zmiňují, se následně promítla do podobné krutosti trestů vynášených nad těmi, kdo byli obviněni ze spolupráce s nimi.

Petr Peňáz, foto autor a Jan Franců

Omluva čtenářům za chybějící článek

Milé čtenářky, milí čtenáři,

v minulém čísle jsme uveřejnili první část cestopisného článku Jana Franců a oznámili, že druhou část otiskneme zde. Brání tomu technické příčiny. Prosíme o vaši omluvu. Příspěvek je připraven k otištění a pochopitelně jej uveřejníme co nejdříve. Děkujeme za pochopení.

Redakce

David Mikolášek,

NA KAŽDÝ DEN VŠEDNÍ, NA KAŽDÝ DEN SVÁTEČNÍ

V tomto roce si připomínáme 100 let od narození kazatele, samaritanologa, básníka a manažera setkávání lidí bez ohledu na původ, jazyk a vyznání – ThDr. Adriana Mikoláška. Na znamení díků za to, co od otce máme, za vlohy, které přidala naše matka, za vše, co každý den přijímáme od Dárce života, kladu na náš společný stůl dvě kytice svých sousloví – Na každý den všední a Na každý den sváteční tak, jak je uvila moje dcera Hana a snovými obrázky vyzdobila moje vnučka Veronika. Mohu se přiznat k tomu, že jsou to jen příležitostné texty. Vznikaly v mé hlavě před usnutím, na linkách sešitů ve vlaku, na útržcích papírů, na účtenkách v hospodě, občas jen proto, že na stole byl kus bílého

papíru. Hromadily se v mém šuplíku a také v kapsách těch, které jsem jimi obdarovával víc než půl století. Budu rád, když dostanou další příležitost a potěší nebo pobídnou kdykoli a kdekoli k zamyšlení i vás. A když u vás najdou místo vedle všech ročníků Evangelických kalendářů a ročenek Na každý den, budu rád.

Vydal Miroslav Klepáček – Sursum, Tišnov v roce 2020 a bude ji možno získat u něj, u nás na faře a u autora doma.

NA KAŽDÝ DEN – JINAK

Ale jistě, všichni už máte doma Evangelický kalendář 2021 i Na každý den 2021. Tak proč teď ještě jednou?

Dvoudílná knížka **Na každý den všední, Na každý den sváteční**, kterou mám v ruce, je opravdu jiná. Autorem textů je náš bratr David Mikolášek. Na svět přišla pod dohledem jeho dcery Hany. Působně snovými ilustracemi ji vyšperkovala vnučka Veronika. Je to opravdu jiné čtení – poetické, kouzelné, hluboké Davidovy texty i textíky odhalují to všední, zasypané denními starostmi a obavami, i to zázračné bytí všedních dní a požehnání dnů svátečních. Autor sám říká: „Svá přání jsem dával adresátům do rukou a oni do svých kapes ke kapesníkům a do kabelek k jiným osobním potřebám, kde mohla zůstat na dlouho zastrčená, ale

možná právě v tom byla naděje, že je znovu objeví, až si stejný kabát vezmou zase za měsíc nebo za rok." Teď je máme v pěkné úpravě k dispozici všichni.

V dobách předkoronavirových, kdy se ještě dalo cestovat, jsem si z jednoho výletu do Jindřichova Hradce přivezla zvláštní kalendář – není jen na jeden kalendářní rok, ale je na furt, stejně jako Davidovo Na každý den všední a Na každý den sváteční. Abyste pochopili, musíte to vidět a ještě lépe mít. A v téhle podivné době zvlášť.

Olga Tydlitátová

DÍKY A PROSBY

Všemohoucí a milosrdný Bože Otče, Stvořiteli světa, obracíme se k Tobě v časech, které se nám nelíbí

a které nám přinášejí nejistotu, trápení

a mnohých z nás se zmocňuje apatie.

Je to apatie vůči respektu z nemoci, vůči stesku po době bez pandemie, stesku po našich blízkých, vůči smutku z toho, co nebo koho jsme ztratili. Prosíme, uzdrav nás z této otupělosti.

Dej nám naději při pohledu do budoucnosti

a vděčnost při vzpomínkách na minulost. A do těch současných chvil Tě prosíme o sílu.

Sílu, abychom dokázali prožít i ten smutek, abychom místo apatie konali dobré skutky a abychom i v nelehkých chvílích našli radost v maličkostech.

Děkujeme Ti za chvíle radosti, které přes to všechno dostáváme od Tebe.

Prosíme:

Za vládu a za ty, kteří nesou zodpovědnost za druhé, dej jim prosíme moudrost a pokoru,

za všechny ty, kteří přicházejí o práci a výdělek.

Útěchu těm, kteří truchlí po blízkých, které ztratili,

sílu těm, kdo pracují pro blaho všech a jsou přitom v nebezpečí,

naději pro všechny, kteří ji ztrácejí, prosíme, obnov jejich víru.

Prosíme za nás všechny v této zemi, abychom ve svém jednání a chování na veřejnosti měli své bližní za přednější sebe.

Společně se modleme, jak nás naučil náš Pán Ježíš Kristus: Otče náš

Modlitba ze shromáždění ve sboru Brno I, 28. února 2021

ZE STARŠOVSTVA

Brno I

Staršovstvo se ke své březnové schůzi sešlo 8.3. V úvodu schůze byli našimi hosty také členové seniorátního výboru, s nimiž jsme hovořili o možnosti povolat bratra faráře Jiřího Grubera na úvazek 0,2 jako třetího faráře sboru. Dále jsme se věnovali organizaci budoucího sborového programu, zvažovali jsme, jak nejlépe připravit volbu nebo pověření sestry farářky Ivy Květonové, jaké bude uspořádání bohoslužeb o Velikonocích a také případné zapojení do Noci kostelů. Jednali jsme o využití sborových prostor a bytů v příštím roce. Výroční sborové shromáždění v obvyklé podobě letos není možné, a tak jsme se domluvili na otevřené schůzi staršovstva.

Jana Hofmanová

Brno II

Staršovstvo na své březnové schůzi mimo jiné schválilo konání rodinných bohoslužeb, a to každých 4-6 týdnů. Schválilo také rozpis bohoslužeb pro velikonoční svátky, dále žádost sestry farářky Jacobea o studijní volno (od 12. do 23. dubna) a nákup sad pro domácí testování na covid pro faráře. Projednalo a schválilo výsledky hospodaření v r. 2020 a také revizní zprávu sborového účetnictví. Staršovstvo dále schválilo nákup dálkového ovládání topení v Blahoslavově domě.

Saša Jacobea

EVANGELICKÁ CÍRKEV V BRNĚ

Farní sbor Českobratrské církve evangelické v Brně I

Betlémský kostel a kostel J. A. Komenského (Červený kostel)

Opletalova 6, 602 00 Brno, tel: 542 211 453

email: ccebrno1@atlas.cz, <http://www.cervenykostel.cz>

kazatelé: Jiří Gruber a Jana Hofmanová, faráři

seniorátní kazatelé: Iva Květonová, Jiří Šimsa a Jaroslav Vítek

kurátor: Václav Matoulek, past. pracovníce: Marie Matoulková a Helena Pacasová

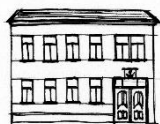
Farní sbor Českobratrské církve evangelické v Brně II

Blahoslavův dům, Lidická 79, 602 00 Brno, tel: 541 212 469

email: brno-ii@evangnet.cz, <http://brno-ii.evangelnet.cz>

kazatelé: Martin Horák a Alexandra Jacobea, faráři

kurátor: Jaroslav Kučera, past. pracovníce: Anna Marie Fikejšová

Farní sbor ČCE v Brně-Husovicích

Netušilova 26, 614 00 Brno, tel: 545 212 420

email: husovice@evangnet.cz, <http://www.ccehusovice.cz>

kazatel: Štěpán Hájek, farář

kurátor: Vladimír Zikmund

Farní sbor ČCE v Brně-Židenicích

Kostel Jílkova 74, fara Konečného 6, tel: 732 819 626

email: zidenice@evangnet.cz, <http://zidenice.evangelnet.cz>

kazatelka: Radmila Včelná, farářka

kurátor: Miroslav Maňák

Diakonie ČCE - středisko v Brně

Hrnčířská 27, 602 00 Brno, tel: 549 242 279, 541 248 401

email: brno@diakoniecce.cz <http://brno.diakonie.cz>

ředitel: Lenka Svobodová

Evangelická akademie,

Vyšší odborná škola sociálně právní

Opletalova 6, tel: 542 221 741, email: vos@eabrno.cz

Střední zdravotní škola Evangelické akademie

Šimáčkova 1, 542 213 593, email: cszs@eabrno.cz,

<http://www.eabrno.cz>

ředitelka: Renata Michálková

kaplanka: Marta Židková

Filipka: Škola příběhem - církevní základní škola

Filipinského 1, 615 00 Brno-Židenice, tel: 724 955 544

email: skolafilipka@gmail.com

<https://skolafilipka.cz>

ředitelka: Ruth Konvalinková

Setkávání - brněnský evangelický měsíčník. Verze pro elektronickou distribuci. Ročník 2021 (XXIII). Vydávají sbory Českobratrské církve evangelické Brno I a Brno II. Odpovědní redaktoři: Jiří Gruber, Martin Horák. Obálka Iva Tůmová. Registrováno pod číslem MK ČR E12109. Doporučená cena jednotlivého čísla 20 Kč. Roční předplatné 200 Kč. Redakce: 602 00 Brno, Opletalova 6. Vychází 10x ročně.